ИРГР - гр. Садово
Вх.№ Д8-280
07.09 2015г.

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Мирослав Атанасов Михов, Институт по зеленчукови култури Марица", Пловдив, научна специалност Зеленчукопроизводство, член на Научно жури, съгласно Заповед № НП-07-25/17.07.2015 г. на Председателя на Селскостопанска академия (ССА) и Заповед № ДЗ-172/24.07.2015 г. на Директора на ИРГР, Садово, на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор" в професионално направление 6.1. Растениевъдство, научна специалност Зеленчукопроизводство

В конкурса за академичната длъжност „професор" за нуждите на ИРГР, Садово, обявен в Държавен вестник, бр. 36/19.05.2015 г. и на интернет страниците на ССА, София и ИРГР, Садово, единствен кандидат е доцент д-р Тенчо Любенов Чолаков.

1. Кратки биографични данни

Доц. Тенчо Чолаков е роден на 11 октомври 1954 г. в гр. Първомай, област Пловдив. През 1983 г. завършва висшето си образование в Одеския държавен екологичен университет, Украйна и придобива образователната степен магистър инж. агрометеоролог.

През 1985 г. след спечелен конкурс постъпва на работа в Института по зеленчукови култури „Марица", Пловдив като научен работник по екология на зеленчуковите култури. През 1996 г. придобива образователната и научна степен „доктор" по научна специалност Зеленчукопроизводство. По същата научна специалност кандидатът се хабилитира през 2002 г.

В момента доц. Чолаков е директор на ИРГР, Садово, член на обединения НС на ИТТИ, Марково, ИРГР, Садово и ИРЕМК, Казанлък и член на обединения НС на ИЗК „Марица" и ИИРХ, Пловдив. Член е на редакционната колегия на сп. Растениевъдни науки.

Кандидатът е имал научни посещения в Белгия (2009) и Швейцария (2010). Ползва отлично руски език и добре английски език, има необходимата компютърна грамотност.

2. Обща оценка на дейността на кандидата

В конкурса, съгласно ЗРАСРБ и Правилника за развитието на академичния състав в ССА, кандидатът доц. д-р Чолаков се представя с активи по основните и допълнителни критерии, както следва:

2.1. Научноизследователска дейност

Научноизследователската дейност на кандидата е насочена към решаване на актуални проблеми на зеленчукопроизводството: 1) технологични проучвания, свързани с конвенционално и биологично производство на зеленчуци и картофи; 2) начини и средства за оптимизиране

влиянието на факторите на околната среда върху продуктивността на зеленчуковите култури и качеството на продукцията; 3) оптимизиране на технологични звена и разработване на технологии за полското производство и 4) съхранение и устойчиво използване на растителните генетични ресурси.

Оценка на дейността му е участието в 17 броя научни проекти към ССА. На четири от тях той е бил ръководител и участник в още 13, свързани основно с усъвършенстване технологията за производство на ранни картофи чрез използване на полипропиленови покрития (2001-2006); изследване възможностите за обеззаразяване на почвата чрез използване на слънчевата енергия (2001-2003); агробиологични изследвания на сортове и хибриди зеленчукови култури в зависимост от технологичните и екологични елементи в системите за производство (2004-2007); съвременни технологични решения при производство на зеленчуци и картофи (2008-2010); изследване на нови технологични елементи при различни системи за производство на зеленчуци (2011-2013); технологични решения за екологосъобразно производство на зеленчуци и картофи (2014-2017); опазване и управление на растителните генетични ресурси в България (2014-2017) и др. Резултатите от научните разработки са приети от експертни съвети на академията.

Освен участията на кандидата в посочените проекти, той е бил и консултант в два проекта на Институт „Н. Пушкаров".

Към Министерството на образованието и науката доц. Чолаков е ръководил научен проект към Фонд „Научни изследвания" (2009-2012) и е участвал в проект по двустранно сътрудничество с института по зеленчукопроизводство в гр. Видра, Румъния (2007-2008).

В качеството си на директор на института по растителни генетични ресурси доц. Чолаков е член на Bioversity International, Рим – Италия от 2014 г. и на European Plant Science Organization (EPSO) от 2015 г.; национален координатор е по Растителни генетични ресурси (РГР) от 2013 г. и по Европейската програма за РГР (ECPGR) за България, Рим – Италия от 2014 г.

Има изготвено научно становище до МЗХ относно рисковете свързани с отглеждане на генетично модифицирана царевица сорт MON 810 на територията на Р. България и становище-отговор относно запитване на МЗХ за биотор Херкулес-органик.

Своите научни резултати (в съавторство) кандидатът съобщава в шест доклада в пет международни научни съвещания и конференции в Сърбия (2004), Австрия (2006), Русия (2010 и 2011) и Румъния (2011).

2.2. Публикационна дейност

Научни трудове. Общият брой публикации, с който кандидатът участва в конкурса за професор е 46, разделени по следния начин: 1) в международни научни списания и издания – шест броя; 2) доклади публикувани в научни издания от международни форуми в чужбина – седем броя; 3) доклади публикувани в научни издания от международни форуми в България – 18

броя; 4) публикации в наши реферирани научни списания – шест броя и 5) доклади публикувани в сборници от национални научни конференции – девет броя.

Публикация № 8 ни запознава с възможностите за биологично отглеждане на семена от праз, вкл. влиянието на биотичния стрес; в *публикация № 14* се прави анализ на факторите от комплекса *„среда, агротехника и сорт"*, които влияят съществено върху качеството на продукцията в процеса на нейното формиране; в *публикация № 22* са обсъдени хипотези на различни учени относно климатичните аномалии и техните предвиждания за изменението на климата; в *публикация № 38* кандидатът ни запознава със сезонните количества на падналите валежи, тенденции и особености във валежния режим през последните 50 години; в *публикация № 45* в резюмиран вид са представени три технологии и едно технологично решение, разработени в ИЗК „Марица" през последните осем години (две от тях без участието на кандидата).

Споменатите пет публикации не отговарят на изискванията, които трябва да притежава една научна статия. Те носят елементите на обзорни материали и не са предмет на рецензиране.

Приемам за рецензиране останалите 41 публикации. Следва да се отбележи, че 17 броя от представените публикации са на чужд език (осем броя са на английски език и девет броя на руски език) и 24 броя на български език.

В реферирани научни списания са осем публикации, в т.ч. международни – три, а три публикации са отпечатани в сборници с научни трудове на Аграрния университет, Пловдив и Украинския научноизследователски хидрометеорологичен институт, Киев, Украйна.

Останалите 30 публикации са отпечатани в пълен текст в сборници от научни доклади на международни и национални форуми.

Считам, че съотношението на публикациите в научни списания и сборници от научни трудове спрямо публикациите в сборници от доклади на международни и национални форуми (1:2,7) не представя достойно кандидата предвид кандидатурата му за академична длъжност „професор".

Не приемам представената от кандидата публикация № 4 като такава в списание с импакт-фактор (ИФ). Изданието на ISHS *Acta Horticulturae* не притежава такъв. Може би кандидатът е имал предвид SJR (Scientific Journal Rank), който за 2009 г. е 0,214.

Под печат са два научни труда, удостоверено със служебни бележки от отговорните редактори.

За участието на авторите в колективните разработки са представени протоколи за дялово участие. В три от тях (публикации №№ 3, 5 и 10) дяловото участие не съответства на

подреждането на авторите, а в публикация № 46 не са вписани процентите пред подписите на авторите.

Научно-популярни трудове. Кандидатът представя девет научно-популярни труда, от които седем самостоятелни и два колективни. Тези трудове не рецензирам, но оценявам като много полезни за практиката със своя приложен характер.

Представени са три отпечатани книги, които са ценно помагало за фирми и лица занимаващи се с агробизнес, студенти от аграрните университети и др. Две от тях са разработени в колектив с участието на кандидата, а на една той е водещ автор.

2.3. Научно-приложна дейност

Научно-приложната дейност на кандидата се изразява в участието му в международен проект към FAO: Hortivar – информационна система за представяне на сортове зеленчукови култури (2005-2006); в проекта „Лимецът – древна иновация II" по програма Erasmus+, в който ИРГР, Садово е партньор на ССА (2014); договорна задача със ССА за разработване на критични точки при производството на зеленчуци и картофи (2007); участие в договор на ИЗК „Марица" и фирма Ecodesign-2005, Русия за биологично изпитване на биопродукти за селското стопанство (2009) и участие в договор на ИЗК „Марица" с фирма Налина-МК, Бургас за изпитване на органичен тор (2012).

Доц. Чолаков е ръководител на колективи разработили „Технология за форсирано производство на ранни картофи под полипропиленови покрития" (2008) и "Технология за биологично производство на семена от праз" (2014), както и участник в колективи, разработили "Ръководство за отглеждане на аспержи" (2011) и „Технологична инструкция за среднорано производство на домати и пипер с приложение на биоторове" (2011). Посочените разработки са в полза на производителите при конвенционално и биологично отглеждане на зеленчукови култури.

2.4. Учебна дейност

От представените материали е видно, че кандидатът е бил ръководител на един защитил докторант по научна специалност Селекция и семепроизводство на културните растения (2015), а в момента е консултант на редовен докторант от Казахския национален аграрен университет в гр. Алмати, Казахстан.

Доц. Чолаков е бил хонорован лектор по дисциплината Зеленчукопроизводство към Техническия университет, Варна през учебната 2013-2014 година. Има разработени четири броя лекционни курсове за бакалаври и магистри към същия университет.

Ръководил е дипломант-магистър (2012) и двама студенти преддипломен стаж 250 часа. През 2013 г. по ОП „Развитие на човешките ресурси" на МОН е бил ментор на 15 студенти от Аграрен университет, Пловдив

2.5. Интелектуална собственост

Доц. Чолаков е съавтор на 2 технологии, едно ръководство и една технологична инструкция, утвърдени от Постоянната комисия за иновации и технологии към ССА

2.6. Цитирания

Съгласно представената справка за отражението на научните трудове в чуждестранната и българската научна литература, публикациите са цитирани 107 пъти. Не приемам цитати №№ 6, 56, 58, 63 и 78, които определям като автоцитати.

От останалите 102 цитата в международни издания са 36 броя (четири броя в списания с общ ИФ=2,41); 28 цитирания са в наши научни списания и 10 в сборници от научни форуми; 21 са в дисертации и седем броя в книги. Това ми дава основание да считам, че научната продукция на доц. Чолаков е използвана от научните работници и специалисти в съответната област на науката и практиката.

Положителен атестат е, че в 60% от цитираните в международни издания публикации кандидатът е самостоятелен или първи автор.

В справката за цитиранията на кандидата некоректно е вписан ИФ на списанията *Bulgarian Journal of Agricultural Science (няма ИФ за 2014 г.), Acta Horticulturae (няма ИФ) и Genetika (ИФ=1,09).*

3. Приноси

Приносите в изследванията на доц. Чолаков са свързани основно с разработваните от него технологии и технологични решения за устойчиво производство при конвенционално и биологично отглеждане на зеленчукови култури и картофи. Те имат научен и научно-приложен характер. Представени са общо 37 приноса, класифицирани като оригинални научни и научно-приложни.

Предимно приложния характер на научните изследвания в институтите, в които кандидатът е работил, не му дава основание да класифицира и представи 17 оригинални научни приноса.

По същество намирам, че справката е много раздробена, подробна и имам сериозни бележки по формулирането и подреждането на приносите. Някои от тях са адаптиран преразказ на изводите от съответните публикации.

Според мен основните научни и научно-приложни приноси могат да бъдат обобщени и систематизирани както следва:

- *Доказване с нови средства на вече съществуващи научни проблеми, теории, хипотези и др.* Към тях причислявам приносите от научни трудове №№ 19, 21, 23 и 29.
- *Създаване на нови технологии, схеми и др.* Към тях причислявам приносите от научни трудове №№ 2, 5, 8, 9, 13, 24, 28, 30, 32, 39, 44 и 46.
- *Получаване и доказване на нови и потвърдителни факти.* Към тях причислявам приносите от научни трудове №№ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 15, 16, 17, 18, 20, 25, 33, 34, 35, 40, 41, 42 и 43.
- *Приноси за внедряване (методи, препарати, схеми и др.).* Към тях причислявам приносите от научни трудове №№ 10, 11, 14, 18, 22, 26, 31, 36, 37, 38 и 45.

Някои от приносите е по-добре да се обединят, напр. тези свързани с културите домати, пипер и картофи, както и тези свързани със соларизация на почвата.

4. Други дейности

Доц. Чолаков има изготвени две рецензии на проекти към МОН, рецензия на проект към НИС на АУ, Пловдив, рецензия на иновативен продукт към Постоянната комисия за иновации и технологии към ССА, рецензия на чуждестранна научна статия за *Bulgarian Journal of Agricultural Science*. По ЗРАСРБ има изготвени седем становища за академична длъжност, една рецензия и четири становища на дисертации.

От 1988 г. и до сега е член на СУБ – клон Пловдив, Българския научен селекционно-технически съюз, Пловдив и на Регионалния научно-технически съвет на специалистите от земеделието, Пловдив.

Доц. Чолаков е носител на наградите: Златна значка на Федерацията на Научно-техническите Съюзи в България (2013) и Златна монета „ Писменост" за принос към българската наука, присъдена от Клуб на Българския културен и научен елит към Съвета на европейската научна и културна общност (2014).

5. Оценка на личния принос на кандидата

Доц. Чолаков е водещ автор в 20 публикации, на второ място е в 14 от публикациите, а на трето и следващо място в седем публикации. Тази статистика ми дава основание да приема, че участието на кандидата е водещо или е равностойно с това на останалите членове на колективите. Има публикации обаче, в които не се откроява профила на кандидата. Не виждам приносите му в колективните публикации №№ 21, 23, 24, 26, 30, 33 и 36.

6. Оценка на изпълнението на наукометричните изисквания от кандидата

Основните критерии, които имат тежест при комплексната оценка на кандидата не са изпълнени по отношение на:

- Брой публикации в реферирани наши и международни научни списания – *при изискване за отпечатване главно в реферирани научни списания, в случая преобладаващият брой е в сборници от различни форуми;*
- Публикации в списания с ИФ – *няма;*
- Водещ автор в повече от половината публикации – *един брой по-малко;*
- Участия в международни научни проекти – *един брой;*
- Участия в стратегии и други документи, свързани с развитието на земеделието и науката – *няма.*

Кандидатът има необходимия брой публикации, в т.ч. и в международни издания; ръководство и участия в проекти; ръководство на двама докторанти; участие в експертна група; създадени технологии с приложение в практиката; членства в научни и професионални организации.

7. Критични бележки и препоръки

Освен споменатите по-горе слабости, по отношение на представените материали по конкурса имам следните бележки:

- някои от статиите (публикации №№ 15, 16, 18, 25, 29, 30, 34 и 37) се четат трудно, съдържат неправилни изречения, повторения, паразитни думи, технически, граматически и правописни грешки;
- има недобре формулирани цели (публикации №№ 16, 17, 18, 35, 37, 39 и 41); непълна и неясно написана методика (публикации №№ 25, 36, 37 и 39) или неточности в нея (публикация № 41); недостатъчна дискусия (публикации №№ 11, 17, 23, 24, 37 и 46); в дискусиите не намирам сравняване на резултатите с тези от цитираните автори;
- има много пропуски и грешки (вкл. правописни) в библиографското описание на справките за публикациите и цитиранията; неправомерно комбинирано изписване на автори и заглавия на два различни езика; сбъркано име на първи автор (публикация № 10); смесено изписване на литературите на кирилица и латиница (публикация № 9);
- стандартното време за мерене на температури в публикации №№ 16, 39, 41 и 43 се разминава като часове; няма съответствие между стандартното време *15^{15} часа* във фиг. 1 и текста на публикация № 43;

- необработени математически резултати (публикации №№ 15 и 44); в други публикации (№№ 32, 39 и 46) не са посочени анализите и съответния литературен източник;
- има разлика в изписване на димeнсиите (публикации №№ 16, 41 и 43) и смесено използване на десетична точка и запетая (публикации №№ 11, 16, 18, 23, 41 и 43).

Посочените критични бележки не компрометират крайните резултати от изследванията, но в бъдещата му работа не трябва да се допускат. Препоръката ми към д-р Чолаков е да наблегне на представителността на своите резултати, да ги отпечатва в реномирани международни научни списания с оглед повишаване на научната им стойност и значимост.

8. Заключение

Констатираните слабости в изпълнението на наукометричните изисквания по критериите, заложени в Правилника за приложение на ЗРАСРБ в ССА, качеството на не малка част от публикациите и търсене на приносите на кандидата и неговия научен профил в други, не ми дават пълно основание да подкрепя кандидата в конкурса за академичната длъжност „професор" по научна специалност Зеленчукопроизводство в професионално направление 6.1. Растениевъдство. Своята оценка ще оформя след обсъждане с членовете на Научното жури във второто заключително негово заседание.

Гр. Пловдив, 04 септември 2015 г.

РЕЦЕНЗЕНТ: .....

(ПРОФ. Д-Р М. МИХОВ)